

Motion till riksdagen 2009/10:Ub10

av Marie Granolund m.fl. (s, v, mp)
med anledning av prop. 2009/10:139

Fokus på kunskap - kvalitet i den högre utbildningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2009/10:139 Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag till kvalitetsutvärderingssystem.

Inledning

Att mäta och granska kvaliteten inom den högre utbildningen är nödvändigt. Staten som finansierar utbildningen måste veta om skattemedel används på bästa sätt och får den avsedda effekten att bl.a. höja kunskapsnivån och bidra till utvecklingen av samhället. För studenter ska utbildningen vara likvärdig och ge goda kunskaper oavsett vilken högskola de studerar vid. Arbetsgivare ska veta vilken kompetens en anställd med examen från högskola har. Internationaliseringen och Sveriges deltagande i internationella samarbeten, såsom den s.k. Bologna-processen, ställer också krav på ett väl utvecklat system för kvalitetsgranskning.

Regeringen föreslår i proposition 2009/10:139 Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen att ett nytt system för utvärdering av kvalitet inom den högre utbildningen ska införas. Högskoleverket ska ansvara för att utbildningar som leder till examina på grundnivå och avancerad nivå utvärderas vart fjärde år. Bedömningen ska bygga på granskning av studenternas självständiga arbeten, självvärderingar av lärosätena, platsbesök samt alumnienkäter. Granskningen ska resultera i ett samlat omdöme om utbildningen på en tregradig skala. Detta omdöme ska styra en del av resursfördelningen.

Fel! Okänt namn på

Ett system för kvalitetsgranskning

Det var genom en utredning som initierades av våra tre partier under den förra mandatperioden, som arbetet med ett nytt resursfördelningssystem startades, och det har funnits en bred konsensus både i riksdagen och i högskolevärlden om att kvalitet ska premieras. Regeringen har trots dessa goda förutsättningar lyckats isolera sig och skapa en hård konflikt om hur kvalitet ska definieras och mätas. Under lång tid har representanter för studenter, lärare, rektorer och ansvariga myndigheter arbetat hårt och seriöst för att komma fram till ett långsiktigt hållbart förslag med bred förankring. De är – något förenklat – överens om att kvalitet ska mätas efter hur studenterna utvecklas i kunskaper och analysförmåga. Förslaget, som har lagts fram av Högskoleverket, bygger på tre kvalitetsindikatorer som stöder varandra: lärandemål och examination, läranderesultat samt studenternas erfarenheter. Högskoleverket beskriver sitt eget förslag som det ”rättssäkra, transparenta och kvalitetsdrivande sättet att granska utbildningarnas kvalitet.”

Regeringen har valt att kasta dessa förslag i papperskorgen och den proposition som regeringen lägger fram, sedan samarbetet med högskolesektorn avbrutits, är illa underbyggd och saknar stöd. Ett exempel är att regeringen föreslår att studenternas självständiga arbeten ska tillmätas stor betydelse vid kvalitetsbedömningen. Detta ger visserligen ett tydligt resultat av vad studenten presterar men säger lite om kvaliteten på utbildningen. Studenter kan också vara bättre på att bedriva sin profession än på att beskriva den. Med kännedom om vilka studenter som i allmänhet presterar bäst resultat blir det tydligt att de högskolor som har satsat på breddad rekrytering och mångfald riskerar att få sämre kvalitetsomdömen.

De kunskaper studenterna får beror på den utbildning de får och utbildningens kvalitet beror givetvis på vilka förutsättningar och mål som finns. Därför måste både utbildningens innehåll och mål, form och resultat granskas, dvs. hela kunskapsprocessen. Det måste finnas möjlighet att tydligt peka på vilka bristerna är och hur de skulle kunna åtgärdas.

Ytterligare en kvalitetsfaktor, som saknas i förslaget, men som vi ser som nödvändig är att mäta hur effektivt utbildningarna bedrivs. Om man dessutom tar bort Högskoleverkets roll som granskare av det interna utvärderingsarbetet på högskolorna urholkar man värdet av det interna arbete som sker på högskolorna ur detta perspektiv. I de europeiska riktlinjerna för kvalitetsutvärdering framhävs att det interna kvalitetsarbetet ska granskas av oberoende bedömare.

Kvaliteten och internationaliseringen

Relevansen kontra Bologna-processen och mätbarheten gentemot andra europeiska utbildningar är ett annat problem. Det finns risk att man försvårar för detta med förslaget, som inte ger förutsättning för fler och närmare samarbeten mellan universitet i olika länder, som regeringen ger ett viljeuttryck för.

Högskoleverket befarar t.ex. att svenska högskoleutbildningar kommer att få betydligt svårare att bli erkända utomlands, eftersom regeringens förslag kan innebära att vi bryter mot internationella åtaganden. I förlängningen fruktar verket att det förlorar sin ackreditering som europeisk kvalitetsgranskare. Detta skulle självklart vara mycket negativt för Sveriges roll i den internationella utbildnings- och forskningsvärlden och göra svenska utbildningar mindre attraktiva för europeiska studenter. Förslaget minskar transparensen och jämförbarheten mellan högskolorna, även ur ett internationellt perspektiv.

Studenters inflytande över kvaliteten

Regeringen avvisar dessutom på avgörande punkter Högskoleverkets förslag att studenters erfarenheter och inflytande ska användas som en kvalitetsindikator. Genom att studenterna berörs direkt av en utbildnings kvalitet så bör deras erfarenheter och åsikter vara väl värda att ta till vara för att utveckla utbildningen. Studenter investerar mycket tid och pengar i sin utbildning och kan antas ha starka motiv att vilja förbättra den. Det är också en metod som används internationellt. Av Högskoleverkets förslag återstår endast alumnienkäterna, som ska göras några år efter avslutad utbildning och undersöka hur användbar en utbildning är på arbetsmarknaden. Det gör att resultaten kommer än mer i förgrunden. Alumnienkäterna ger också en äldre bild av utbildningen; med en utvärderingscykel på fyra år kan den vara nio år gammal. Därför bedömer Högskoleverket att de bör kompletteras med enkäter från verksamma studenter för att få svar på frågor om "hur väl lärandemål och examensmål uppfylls, examinations- och bedömningsprocesser, hur forskningsknytning, progression och vetenskaplighet behandlas, bedömningar av de egna arbetsinsatser, kontakttid med lärarna m.m." Studentenkäter behövs också för att få tillgång till aktuella uppgifter.

Resurser och kvalitet

Resursfördelningen är också ett medel som kan användas för att främja kvaliteten. Våra tre partier har genom vårt tidigare budgetsamarbete under föregående mandatperiod förstärkt grundutbildningen med 270 miljoner kronor per år. I samband med statsbudgeten för 2010 har vi föreslagit ytterligare kvalitetssatsningar på 400 miljoner kronor årligen. Vi är dock tveksamma till regeringens modell för att premiera kvalitet. De resurser som enligt propositionen ska fördelas enligt kvalitetsutvärderingarna är osäkra eftersom de är relaterade till de avgifter för utländska studenter som ska införas. Varken vi eller regeringen vet hur många studenter som kommer att betala för sin utbildning och hur mycket medel som därmed frigörs. Spelreglerna för resursfördelningen måste vara kända och förutsägbara innan riksdagen kan fatta beslut.

Vi noterar med en viss förvåning att regeringen samtidigt med denna proposition, i en för universitet och högskolor central fråga med en hög grad av

Fel! Okänt namn på

detaljstyrning, i direkt strid med sektorns företrädare lägger en proposition om ökad frihet för universitet och högskolor. Det visar tydligt på bristen på konsekvens och förutsägbarhet i den borgerliga regeringens högskolepolitik.

Vi gör fortsatt bedömningen att det behövs ett nytt resursfördelningssystem för högskoleutbildningar som premierar kvalitet. Eftersom detta inte åstadkoms med regeringens förslag yrkar vi avslag på propositionen och dess dåligt förankrade och illa utformade system.

Vi delar i huvuddrag de förslag till det kvalitetsgranskningssystem som Högskoleverket tagit fram i samråd med majoriteten av lärosätena samt de organisationer som representerar lärare och studenter. Regeringen bör därför återkomma med ett nytt förslag till system för utvärdering av kvaliteten vid högskolan och där Högskoleverkets förslag ska utgöra underlag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 7 april 2010

Marie Granlund (s)

Rossana Dinamarca (v)

Mikael Damberg (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)

Agneta Lundberg (s)

Lage Rahm (mp)

Mats Pertoft (mp)

Thomas Strand (s)

Louise Malmström (s)

Peter Hultqvist (s)

Amineh Kakabaveh (v)